

't Ezelsvel

Postiljon van de Vlaamse Academici – Regio Brugge

Nr. 163 – Januari '26 (*Memoires van een taalman*)

Latijn

Hugo Brouckaert

hugo.brouckaert@skynet.be

De hervormingsdrift, een irritante karaktertrek van alle ministers van onderwijs in dit land, zal de leerlingen van alle studierichtingen in Vlaanderen voortaan de kans bieden om de genoegens te smaken van de studie van de Latijnse taal. Dat was de trend in 2013. Vandaag, begin 2026, ontvouwt de Waalse minister van onderwijs het plan om een aantal uren Latijn verplicht te maken voor alle leerlingen van het Franstalig middelbaar onderwijs.

Als de dag van gisteren herinner ik me twee zinnnetjes Latijn zoals die ons in de jaren vijftig van de vorige eeuw in het eerste jaar van de humaniora werden aangeleerd, aan de hand van de eerste tien woordjes die in kalligrafische letters met krijt op het bord waren aangebracht.

Er was allereerst het poëtische *ancilla amat rosam*. Wij moesten dat knullig vertalen als ‘het meisje bemint de roos’, ook al betekent *ancilla* in het klassiek Latijn eigenlijk dienaar of slavin en zegt men in normaal Nederlands niet dat iemand ‘de roos bemint’, maar van rozen houdt. Vlot Nederlands was voor de classicus destijds geen prioriteit.

Het tweede zinnnetje *agricola amat ancillam* was er eentje waarvan de sensuele broeierigheid tot ons, twaalfjarigen van toen, niet doordrong. Mijn buurjongen in de schoolbank, zoon uit een landbouwersgezin, was een pienter ventje en was door de notabelen van het dorp in de richting van het Latijn geduwd. Zo ging dat destijds. Het was tegen de zin van papa dat zijn opvolger ‘in de Latijnse zat’, maar boer en boerin volgden niettemin de vorderingen van zoonlief in dat volgens hen volstrekt nutteloze taaltje op de voet. Toen mijn nietsvermoedende klasgenoot trots de vertaling van dat zinnnetje opdreunde – ‘de landbouwer bemint de

dienstmeid' - kreeg hij van zijn vader, een man met handen als kolenschoppen, een draai om de oren. Een bijkomend gevolg was dat de relatie binnen het agrarisch echtpaar daarna voor lange tijd ernstig verstoord bleef.

Tegenwoordig wordt 'Latijnse taal en klassieke cultuur' aangeleerd met behulp van een handboek dat plaatjes van Asterix en Obelix bevat. We zijn een generatie aan het kweken die obeliks zal schrijven in plaats van obelisk.

Toch zal de studie van het Latijn in het beste geval een gunstige invloed hebben. De warme bakker zal een ruimere kijk krijgen op zijn zelfgebakken *bolus* en de fotograaf zal zijn *camera* in een ander perspectief zien. De woorden *normaliter* en *idealiter* zullen misschien niet meer uitgesproken worden als waren het inhoudsmaten en hopelijk wordt de trend om *media* en *criteria* als een enkelvoud te beschouwen, eindelijk een halt toegeroepen.

De keerzijde van de medaille is dat het wellicht moeilijker wordt om Latijnse, Griekse en Italiaanse enkelvoud en meervoud uit elkaar te houden.

Is het geleerde woord voor trefwoorden nu lemma's, lemmae, lemmata, lemmata's of lemmatassen? Is *scampi* het meervoud van *scampus*? En *campi* van *campus*? En als het *meniscussen* zijn, zijn het dan ook *politicussen* en *melancholicussen*? En waarom zou *parfum* niet *parfa* als meervoud hebben en *circus* niet *circi* of *circa*, als dat laatste al niet het meervoud van *circum* is? Welke zijn de criteria om aan criteriums te mogen deelnemen? De verwarring dreigt groot te worden. Volgens mij zijn bijvoorbeeld *cactussen* en *cacti* allebei fout. *Cactus* is in mijn dialect immers geen zelfstandig naamwoord maar een 'gebiedende wijs'.

Er is voor de denktanks *Itinera* en *Liberales* (de meervouden van respectievelijk *iter* en *vld*) beslist nog heel wat werk aan de winkel.

Mijn grote vrees is dus dat het Latijn *in fine* helemaal een taal wordt voor *snobistici*, een woord waarvan het enkelvoud mij op dit ogenblik ontgaat.